

„PRO-POMIAR” s.c.
ul. Legionów 59, 42-200 Częstochowa
NIP 949-17-67-996 IDS 151838275

tel /fax 34 361 61 35
e-mail: biuro@propomiar.com.pl

OPINIA ORNITOLOGICZNA

Inwestor:	Miasto Będzin ul. 11 Listopada 20 42-500 Będzin
Lokalizacja obiektu:	ul. Skalskiego 4, 42-500 Będzin
Temat:	Opinia ornitologiczna w zakresie potencjalnych miejsc gnieźdzenia się gatunków chronionych ptaków w budynkach przedszkola w ramach projektu pn.: „ <i>Termomodernizacja budynków Przedszkola Miejskiego nr 13 w Będzinie</i> ”
Opracował :	mgr inż. Grzegorz Woźniak
Data i miejsce opracowania:	Częstochowa, listopad 2017 r.

1. Główne przyczyny zaniku ptaków w miastach

W ostatnim dwudziestoleciu w Polsce zaczęto masowo przeprowadzać prace termomodernizacyjne. Budynki są remontowane i pozbawiane szpar i otworów. Przyczynia się to do spadku liczebności wielu gatunków ptaków w miastach. Paradoksalnie, motywacja ekonomiczna (niższe rachunki za ogrzewanie) w połączeniu z potrzebą „ochrony środowiska” (walka z emisją dwutlenku węgla) zadziałały tu na niekorzyść przyrody. Termomodernizacja stanowi obecnie najpoważniejsze zagrożenie dla ptaków z terenów zurbanizowanych. Prace ciepleniowe odbywają się zazwyczaj w sezonie lęgowym, co powoduje niszczenie nie tylko potencjalnych miejsc gniazdowania, ale powoduje również straty lęgów i śmierć ptaków. Ptaki tracą dostęp do ocieplanych od wewnątrz stropodachów, których otwory wentylacyjne zamykane są kratkami wentylacyjnymi. Wielu strat można uniknąć dostosowując harmonogram prac ociepleniowych do lęgów ptaków na danym budynku.

2. Najczęściej gniazdujące ptaki w budynkach

Ptaki zasiedlające budynki mogą zakładać gniazda w różnych miejscach:

- na strychach i stropodachach (np. gołąb miejski, jerzyk, kawka, pustułka, pójdzka, płomykówka, wróbel, kopciuszek, puszczyk),
- wewnątrz pomieszczeń (np. dymówka, kopciuszek)
- we wnękach okiennych (np. jaskółka oknówka)
- w szparach i szczelinach ścian i elewacji oraz między płytami bloków (sikory, szpak czy pliszka siwa)
- na gzymsach np. (muchotłówka szara sierpówka)
- za rurami spustowymi, rynnami, w kominach i otworach wentylacyjnych, a także na strychach.

Gatunki ptaków takie, jak: jerzyk, płomykówka, oknówka, pójdzka czy kopciuszek są ściśle zależne od budynków i niemal nie gniazdują w innych miejscach. Szczególne znaczenie dla ptaków mają stropodachy, czyli puste przestrzenie pomiędzy dachem a stropem ostatniego piętra. W zależności od średnicy tych otworów, ze stropodachów korzystają różne gatunki ptaków.

3. Ochrona prawna ptaków

Ptaki gniazdujące w budynkach znajdują się pod ochroną. Ścisłą ochroną gatunkową objęte są wszystkie gatunki ptaków, łącznie z pospolitym w miastach gołębim miejskim. Ptaków nie wolno zabijać, płoszyć, niszczyć ich jaj, gniazd, siedlisk (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183), Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz.U. 2018 poz. 142)).

Także Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1332) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych, a w/w Rozporządzenie nakazuje dostosować terminy i sposób wykonania prac remontowych do lęgów ptaków. Ministerstwo Środowiska i Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska uznają oficjalnie, że stropodachy są siedliskiem jerzyka a na zniszczenie tego siedliska poprzez

zakratowanie otworów wentylacyjnych stropodachu potrzebna jest obecnie zgoda Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.

4. Opis obiektów i zakres prac remontowych

Budynki Przedszkola Miejskiego Nr 13 są położone w zabudowie średnio wysokiej na terenie osiedla mieszkaniowego „Syberka” w Będzinie.

Budynki zostały wzniesione w latach 1970-tych w technologii słupowo-ryglowej z wypełnieniem bloczkami z betonu komórkowego typu PGS. Przedszkole składa się z trzech oddzielnych od siebie budynków - dwa segmenty dwukondygncyjne niepodpiwniczone i jeden segment parterowy podpiwniczony.

Ściany zewnętrzne budynków murowane z bloczków betonu komórkowego PGS i z cegły ceramicznej pełnej, jednowarstwowe otynkowane nieocieplone.

Stołarka okienna z PCV nowa szczelna, z mikrowentylacją, stolarka drzwiowa zewnętrzna z profili stalowych oraz drewniana.

Stropodach z pustką powietrzną - strop nad ostatnią kondygnacją z płyt prefabrykowanych żelbetowych kanałowych, na nim na ściankach ażurowych z cegły pełnej ułożone prefabrykowane płyty korytkowe wyrównane warstwą gładzi cementowej i pokryte dwukrotną warstwą papy asfaltowej na lepiku. Wentylacja stropodachu grawitacyjna realizowana poprzez system krętek wentylacyjnych 14x14cm umieszczonych w ścianach.

Zakres robót obejmuje:

- docieplenie ścian zewnętrznych styropianem pod tynk mineralny oraz z wymianą obróbek blacharskich i parapetów zewnętrznych
- docieplenie stropodachu wentylowanego poprzez ułożenie warstwy garnulatu wełny mineralnej na stropie poddasza.

5. Metodyka

W listopadzie 2017 r. wykonano wstępną kontrolę budynków Przedszkola przewidzianych do remontu. W kontrolowanych budynkach ustalono potencjalne miejsca przebywania i gniazdowania ptaków. W związku z harmonogramem prac remontowych nie zdołano przeprowadzić kontroli w okresie lęgowym.

Dokonano:

- oględzin budynków ze szczególnym uwzględnieniem przestrzeni stropodachów oraz istniejących nisz, gzymsów, załomów ścian na elewacji zewnętrznej
- obserwacji budynków od zewnątrz pod kątem korzystania z obiektów przez ptaki.

W dniach 10-28 listopada 2017 r.:

- sprawdzono przestrzeń dachów oraz szczeliny mogące stanowić drogę przedostawania się ptaków do przestrzeni stropodachu; ze względu na brak dostępu sprawdzono przestrzeń stropodachów w bardzo ograniczonym zakresie
- dokonano oględzin ścian zewnętrznych na wszystkich trzech segmentach pod kątem stwierdzenia śladów bytności ptaków, szczególnie ich gniazdowania oraz zinventaryzowano szczeliny i zakamarki, które mogą być miejscem schronienia lub gniazdowania ptaków
- przy każdym segmencie przeprowadzono obserwacje stacjonarne z zewnątrz obiektów, aby stwierdzić obecność ptaków; obserwacje były prowadzone w godzinach wczesnoporannych i godzinę przed zmierzchem.

Fot. 1. Sytuacja.

Fot. 2. Fragment elewacji południowo-zachodniej bud. „C” z widocznymi kratkami wentylacyjnymi.

Fot. 3. Fragment elewacji południowo-zachodniej bud. „A” z widocznymi kratkami wentylacyjnymi.

Fot. 4. Fragment elewacji północnej bud. „A” z widocznymi kratkami wentylacyjnymi.

Fot. 5. Fragment elewacji północnej bud. „C” z widocznymi kratkami wentylacyjnymi.

Fot. 6. Elewacja północna.

Fot. 7. Elewacja północna segment „B”.

Fot. 8. Elewacja zachodnia z widocznym pęknięciem.

Fot. 9. Dach segmentu „A” („C”) z widocznymi osłonami przewodów wentylacyjnych.

Fot. 10. Dach segmentu „B”.

6. Wyniki kontroli budynku pod kątem występowania siedlisk ptaków chronionych

Oględziny stropodachów poprzez otwory wentylacyjne w ścianach i krótki nastuch nie wykazały żadnych śladów obecności ptaków.

Oględziny powierzchni dachów nie wykazały obecności ptasich gniazd czy ich resztek ani na powierzchni dachowej, ani w licznych otworach wentylacyjnych znajdujących się w kominach wystających ponad powierzchnię dachów.

Oględziny ścian zewnętrznych:

- na ścianach południowej i północnej stwierdzono otwory wentylacyjne prowadzące do przestrzeni stropodachu w liczbie 56 otworów, z czego 50% posiadało uszkodzone kratki wentylacyjne; otwory te mogłyby być wykorzystywane przez jerzyki, wróble i kawki jako siedliska lęgowe
- poza otworami wentylacyjnymi brak widocznych szczelin nadających się do zasiedlenia lub gniazdowania, brak gniazd lub ich pozostałości, nie stwierdzono też nagromadzenia ptasich odchodów
- w bezpośrednim sąsiedztwie budynków stwierdzono występowanie: wróbli *Passer domesticus* – 6 par, srok *Pica pica* – 2, kawek *Corvus monedula* – 2 oraz gołębi miejskich *Columba livia* forma *urbana* – 6.

7. Wnioski i zalecenia

Kontrola budynków w okresie miesiąca listopada nie może wykazać w sposób pewny jakie gatunki i w jakiej liczebności korzystają z budynków przedszkola w okresie lęgowym. W określeniu do wielu gatunków można jedynie stwierdzić ślady odbytych lęgów lub ptaki, w tym rodziny czy osobniki młode nadal przebywające w obrębie zabudowań (co może sugerować odbycie tam lęgu ale nie jest na to dowodem).

Dodatkowo, niedostępność do kontroli stropodachu lub jego części uniemożliwia w tym okresie roku niezбите potwierdzenie lub wykluczenie tej przestrzeni jako miejsca ptasich lęgów. Stąd stropodachy są traktowane jako potencjalne siedliska ptaków.

Ważnym zadaniem pozostanie zinwentaryzowanie wszelikich szczelin i otworów jako potencjalnych miejsc lęgowych i określenie sposobu ich zabezpieczenia na czas remontu tak, aby nie stały się miejscem niebezpiecznym dla ptaków, które w okresie lęgowym będą próbowały zakładać tam gniazda.

Aktualnie budynki nie wykazują cech obiektu zasiedlonego przez ptaki w celu odbywania lęgów bądź jako miejsca stałego odpoczynku lub schronienia.

Zalecenia dla inwestora:

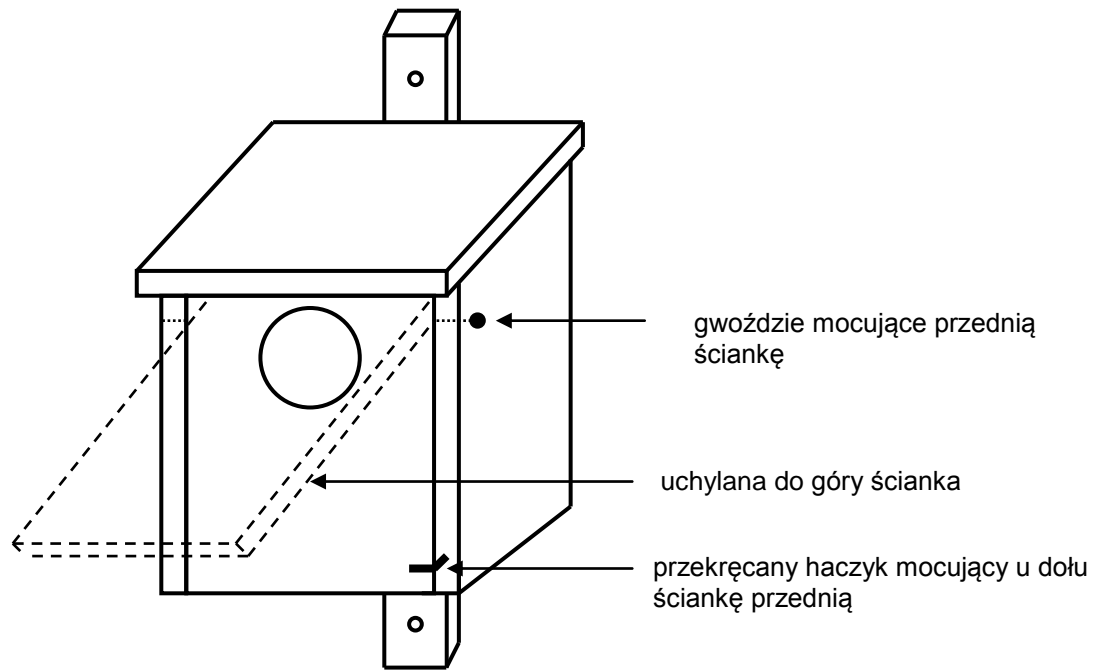
- w związku z planowanymi pracami dociepleniowymi w okresie IV kwartału 2018 r. oraz w okresie II i III kw. 2019 roku trwałe zamknięcie otworów wentylacyjnych w okresie jesienno-zimowym (październik-luty) prowadzących do przestrzeni stropodachów, ponieważ docieplenie granulatami wełny mineralnej wyłaczy te stropodachy z miejsc możliwych do bezpiecznego wykorzystania przez ptaki; ponieważ stropodachy pokryte granulatami muszą być wentylowane po dociepleniu zaleca się zamontowanie w otworach wentylacyjnych metalowych krętek z metalową siatką przeciw owadom i ptakom
- zamontowanie w okresie jesienno-zimowym na wylotach wentylacyjnych przewodów kominowych metalowych krętek z metalową siatką przeciw owadom i ptakom
- wypełnienie w okresie jesienno-zimowym wszelkich zinwentaryzowanych szczelin na elewacji budynku materiałem trudnym do rozdziobania przez ptaki, np. klej murarski, zaprawa cementowa itp.
- usuwanie nieczynnych ptasich gniazd zgodnie z prawem jest możliwe od października do końca lutego
- po zakończeniu ostatnich jesiennych lęgów gołębi miejskich należy zabezpieczyć elewację przed stałym bytowaniem gołębi rozciągniętą spiralą z drutu ułożoną na takich elementach jak gzymsy, parapety i in. wystające powierzchnie elewacji; ten gatunek jest głównym sprawcą zanieczyszczeń elewacji budynków
- w ramach rekompensaty przyrodniczej należy dostarczyć zastępcze miejsca lęgowe poprzez wywieszenie 3 budek lęgowych dla jerzyka *Apus apus*, 3 budek lęgowych dla wróbla *Passer domesticus* i 2 budek lęgowych dla kawki *Corvus monedula*; budki powinny zostać wywieszone przed sezonem lęgowym, tj. do dnia 28.02.2019 r.
- budki dla wróbla należy zamocować na drzewach w pobliżu budynku na wysokości około 5m z otworami skierowanymi w stronę północną lub wschodnią; budki dla kawki analogicznie – na wysokości około 7 metrów; budki dla jerzyka należy wywiesić po zakończeniu prac dociepleniowych pod dachem na elewacji północnej i zachodniej
- wystąpienie do RDOŚ w Katowicach z wnioskiem o wydanie zezwolenia w trybie art. 56 ust. 2 pkt. 2 Ustawy o ochronie przyrody na odstępstwo od zakazu, o którym mowa w art. 52 ust. 1 pkt. 4, tj. zezwolenia na zniszczenie siedlisk i ostoi gatunków chronionych.

Przykładowe strony internetowe oferujące budki dla ptaków:

1. <http://ussuri.pl/>
2. <http://www.bmpankowscy.pl/>
3. <http://www.mto-kr.pl>
4. <http://www.kbprojekt.pl/>
5. <http://sklep.ptasieogrody.pl>

Zamieszczone rysunki budek pochodzą ze strony Asocjacji Promotorów Radosnego Ptaka <https://asocjaciapromotorowrp.com/>.

Budka dla kawek

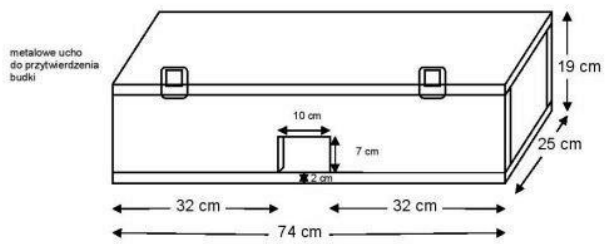
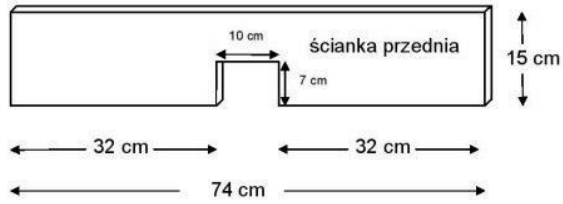
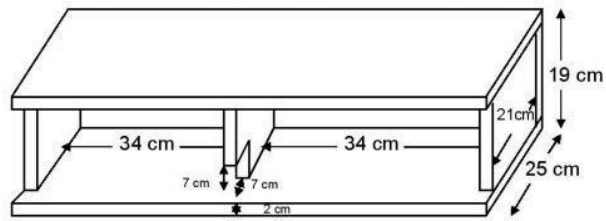

Wymiary budki dla kawek

- daszek – 30x30 cm, boki – 29x35x40 cm,
- przód – 35x25 cm, podłoga – 25x25 cm,
- tył – 40x29 cm,
- śr. otworu wlotowego – 9,5 cm

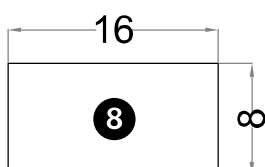
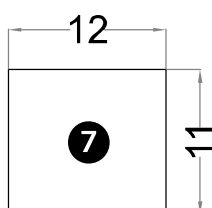
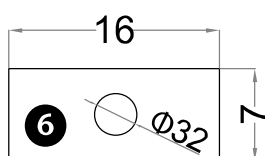
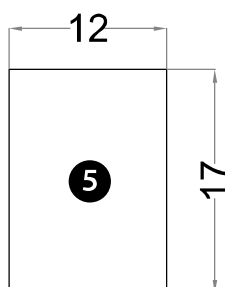
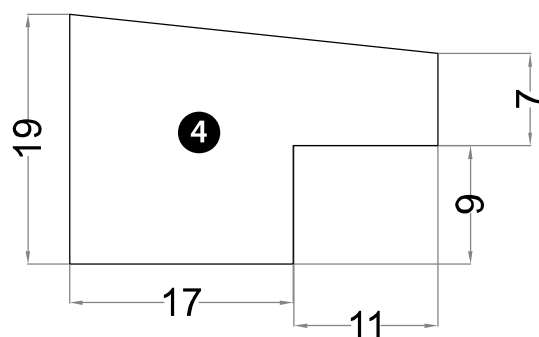
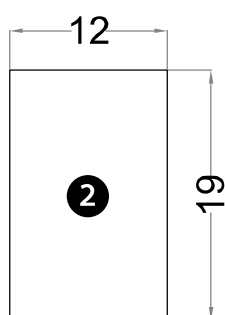
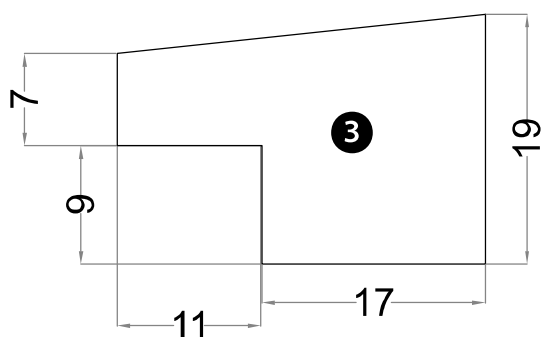
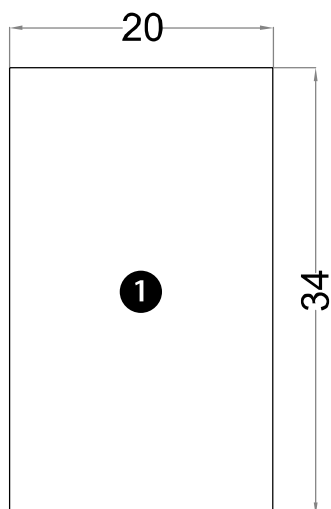
**Podwójna budka wewnętrzna dla jerzyków
do stropodachów wypełnionych materiałami izolującymi**

Opracowanie - Kazimierz Walasz - Małopolskie Towarzystwo Ornitologiczne

Budka dla sikor i wróbli

zabezpieczona przeciw srokom

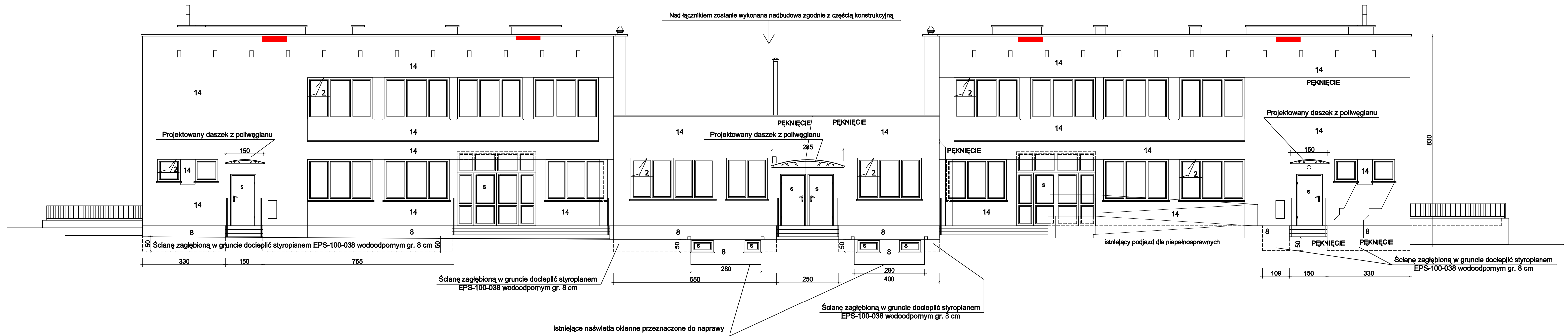
- ❶ Dach
- ❷ Tył
- ❸ Bok lewy
- ❹ Bok prawy
- ❺ Dno
- ❻ Wejście
- ❼ Element klapki górny
- ❽ Element klapki dolny

Grubość deski - 2cm

Wszystkie wymiary podane w cm

ELEWACJA PÓŁNOCNA

 Lokalizacja budek dla jerzyka

LEGENDA:

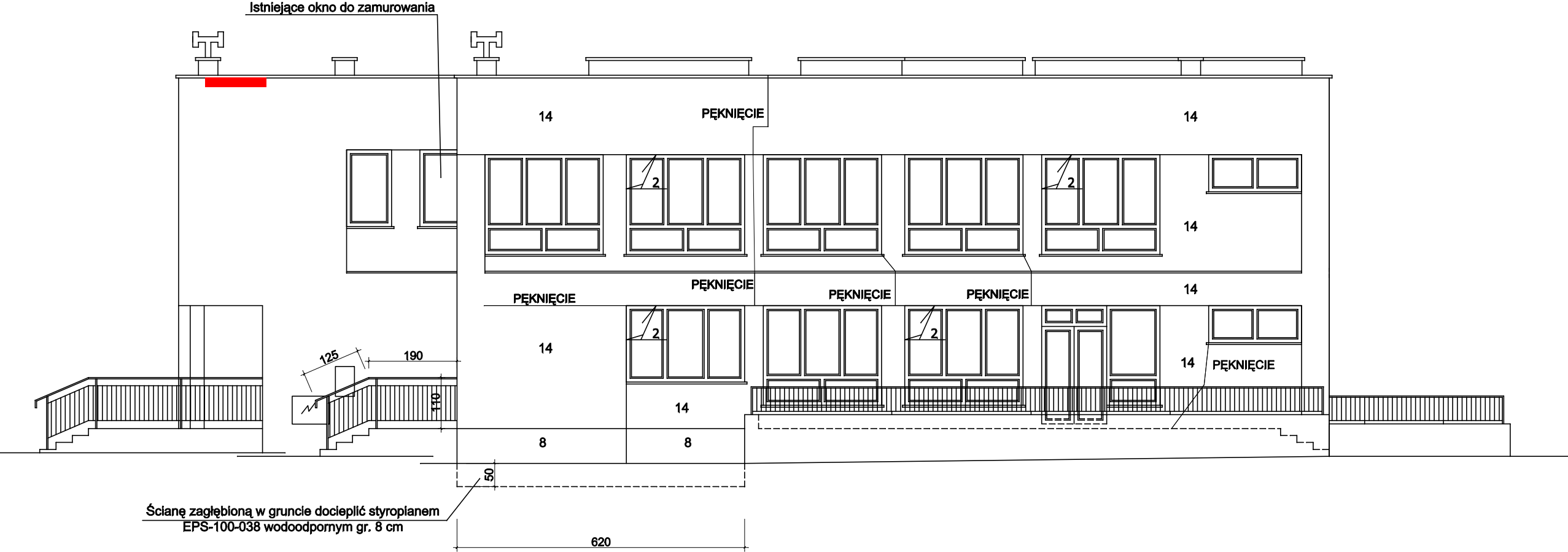
UWAGA:

1. Cyfry oznaczają grubość docieplenia netto
2. Przed rozpoczęciem docieplenia ścian zewnętrznych należy wykonać niezbędne prace naprawcze istniejącej elewacji
3. Istniejące kratki wentylacyjne przeznaczone do wymiany
4. Istniejące balustrady przeznaczone do wymiany na nowe ze stali nierdzewnej o wysokości 110 cm
5. Wszystkie obróbki blacharskie przeznaczone do wymiany na nowe z blachy powiekanej
6. "s" oznacza starą stolarkę przeznaczoną do wymiany

	"PRO-POMIAR" s.c. ul. Legionów 59, 42-200 Częstochowa tel. 34/ 361 61 35, e-mail: propomiar@interia.pl				
INWESTOR	Miasto Będzin ul. 11 Listopada 20 42-500 Będzin				
ADRES BUDYNKU	ul. Skalskiego 4 42-500 Będzin				
NAZWA OPRACOWANIA	Termomodernizacja budynku Przedszkola Miejskiego nr 13 w Będzinie wraz z kolorystyką elewacji				
PRZEDMIOT RYSUNKU	ELEWACJA POŁNOČNA - DOGIEPIENIE			SKALA 1:100	RYS. 2
OPRACOWAŁ	mgr inż. MAREK NORBERCIAK			02.2016	
PROJEKTOWAŁ	mgr inż. arch. MAŁGORZATA GOŁĄBEK upr. Bud. Nr UAN-VIII-7342/154/92			02.2016	
SPRAWDZIŁ	mgr inż. arch. WITOLD DOMINIŁ upr. Bud. Nr UAN-Upr. 65/98			02.2016	

 Lokalizacja budki dla jerzyka

ELEWACJA ZACHODNIA

LEGENDA:

- UWAGA:**
1. Cyfry oznaczają grubość docieplenia netto
  2. Przed rozpoczęciem docieplenia ścian zewnętrznych należy wykonać niezbędne prace naprawcze istniejącej elewacji
  3. Istniejące kratki wentylacyjne przeznaczone do wymiany
  4. Istniejące balustrady przeznaczone do wymiany na nowe ze stali nierdzewnej o wysokości 110 cm
  5. Wszystkie obróbki blacharskie przeznaczone do wymiany na nowe z blachy powlekanej
  6. "s" oznacza starą stolarkę przeznaczoną do wymiany

	"PRO-POMIAR" s.c. ul. Legionów 59, 42-200 Częstochowa tel. 34/ 361 61 35, e-mail: propomiar@interia.pl		
INWESTOR	Miasto Będzin ul. 11 Listopada 20 42-500 Będzin		
ADRES BUDYNKU	ul. Skalskiego 4 42-500 Będzin		
NAZWA OPRACOWANIA	Termomodernizacja budynku Przedszkola Miejskiego nr 13 w Będzinie wraz z kolorystyką elewacji		
PRZEDMIOT RYSUNKU	ELEWACJA ZACHODNIA - DOCIEPLENIE		SKALA RYS. 1:100 3
OPRACOWAŁ	mgr inż. MAREK NORBERCIAK		02.2016
PROJEKTOWAŁ	mgr inż. arch. MAŁGORZATA GOŁĄBEK upr. Bud. Nr UAN-VIII-7342/154/92		02.2016
SPRAWDZIŁ	mgr inż. arch. WITOLD DOMINIŁ upr. Bud. Nr UAN-Upr. 65/98		02.2016